

Καλησπέρα σας κι ευχαριστούμε θερμά για την πρόσκληση,

ξεκινώντας θέλω να πρωτοτυπήσω και να μην αναφερθώ στο «αν και πόσο υποστηρίζουμε τις ΑΠΕ», θεωρώντας ότι εμείς που έχουμε στόχο την προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους δε χρειάζεται κάθε φορά να αποδεικνύουμε ότι δεν είμαστε ελέφαντες και να «απολογούμαστε» για την κριτική που κάνουμε στην εγκατάσταση βιομηχανικών αιολικών σταθμών παραγωγής ενέργειας.

Ελπίζω πως αυτό δεν σοκάρει το ακροατήριο, καθώς το να στέκεσαι κριτικά απέναντι στους αιολικούς σταθμούς αποτελεί τη βλασφημία του 21^{ου} αιώνα. Πράγματι, αν σταθείς κριτικά σε **μία** από τις εφαρμογές της αιολικής ενέργειας, η οποία αποτελεί **μία** από τις μορφές ΑΠΕ, η προώθηση των οποίων είναι **μία** από τις πολλές δράσεις που απαιτούνται για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, τότε χαρακτηρίζεσαι αυτόματα από «αρνητής της κλιματικής αλλαγής» μέχρι «υποστηρικτής των ορυκτών καυσίμων». Χάρη στην επικοινωνιακή πολιτική των εταιρειών, οι βιομηχανικοί αιολικοί σταθμοί έχουν μονοπωλήσει και ταυτιστεί με την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Σκεφτείτε για λίγο, τι σας έρχεται πρώτα στο μυαλό όταν ακούτε για αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής: σκέφτεστε περιορισμό της χρήσης αυτοκίνητου, αλλαγή του τρόπου ζωής, διατροφής και κατανάλωσης; Η μήπως μόνο ανεμογεννήτριες στις ράχες; Μήπως οι βιομηχανικοί αιολικοί σταθμοί είναι ο πιο βολικός τρόπος να κάνουμε το «χρέος» μας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής; Μήπως έτσι δε χρειάζεται να αλλάξουμε κάτι δραστικά στην καθημερινότητά μας, παρά αρκεί να υποστηρίζουμε αυτούς που βάζουν ανεμογεννήτριες «κάπου μακριά» και να κατακεραυνώνουμε αυτούς που αντιδρούν;

Πιθανώς να βρήκατε επιθετική προς τις ανεμογεννήτριες την εισαγωγή μου, αλλά δεν είναι αυτός ο σκοπός μου: απλά προσπαθώ να θέσω την εφαρμογή αυτή, τους βιομηχανικούς αιολικούς σταθμούς, στην κλίμακα που της αναλογεί και η οποία δεν είναι η αγιοποίηση που επιφυλάσσουν για αυτούς τα ΜΜΕ. Πρόκειται για βαριά βιομηχανική δραστηριότητα, η οποία πέρα από τα οφέλη της έχει και σοβαρές επιπτώσεις, και είναι ακριβώς αυτή η αγιοποίηση τους που προκαλεί τη μεγάλη σύγκρουση με το

φυσικό κεφάλαιο και τη βιοποικιλότητα, στις αποφάσεις της Διοίκησης και στον κοινό λόγο. Ας δούμε μερικές εκφάνσεις αυτής της στρέβλωσης:

- 1) Είναι κατάλληλη η εγκατάσταση γιγαντιαίων ανεμογεννητριών στο ανάγλυφο, την οικολογική και οικονομική συνθήκη της χώρας; Συχνά διαβάζουμε για το «παράδειγμα της Δανίας», όπου έχουν εγκατασταθεί πάνω από 4500 α/γ και πως πρέπει να φτάσουμε τις επιδόσεις της. Γνωρίζετε ποιο είναι το ψηλότερο σημείο της Δανίας; 171 μέτρα – στην Ελλάδα το 65% του εδάφους της είναι πάνω από 200 μέτρα! Τι ποσοστό του χερσαίου εδάφους καλύπτεται από περιοχές NATURA; 8 % - στην Ελλάδα 28 %. Γνωρίζετε τι ποσοστό του ΑΕΠ προέρχεται από ταξίδια και τουρισμό στη Δανία; 8,1 %, ενώ στην Ελλάδα φτάνει το 20,6 % - και σε μεγάλο μέρος αυτό οφείλεται στο μοναδικό ελληνικό τοπίο. Τονίζω αυτά τα νούμερα για να δούμε την επιπολαιότητα των αναγωγών και των συγκρίσεων αυτών όταν δεν λαμβάνουμε υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας.
- 2) Κατά τη χωροθέτησή τους, οι αιολικοί σταθμοί απολαμβάνουν πρωτοφανή προνομιακή μεταχείριση: οι εταιρείες έχουν ένα ακατανόητο ελεύθερο να διαλέξουν όποια ράχη, κορυφογραμμή, νησίδα επιθυμούν και να την «καπαρώσουν» παίρνοντας άδειες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος χωρίς να γίνεται προκαταρκτικός έλεγχος του περιβαλλοντικού καθεστώτος της εκάστοτε περιοχής. Αν τελικά προκύπτει πρόβλημα στη βιοποικιλότητα; Τόσο το χειρότερο για τη βιοποικιλότητα! Όπου αυτό είναι δυνατό το πρόβλημα κρύβεται μέσα από τις Μελέτες Περιβαλλοντικών Περιπτώσεων, ελπίζοντας πως δε θα το αντιληφθεί κανείς στον κυκεώνα της γραφειοκρατίας, ενώ όπου το πρόβλημα δεν μπορεί να κουκουλωθεί, όπως στην περίπτωση των Αγράφων με τα Όρνια, η επιλογή είναι να διώξουμε τα πουλιά από εκεί (!), με αμφιλεγόμενης (και σίγουρα μη αποδεδειγμένης) αποτελεσματικότητας μεθόδους, όπως ραντάρ που εκπέμπουν απωθητικά για τα πουλιά ηχητικά σήματα ή με απομάκρυνση των κοπαδιών των κτηνοτρόφων. Δηλαδή ενώ μία περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως προστατευόμενη λόγω της παρουσίας ενός είδους καταλήγουμε να διώξουμε το προστατευτέο αντικείμενο

για να μην υπάρχει σύγκρουση! Πραγματικά, τέτοια οικολογική δυστοπία δεν την είχε διανοηθεί κανένας φυσιολάτρης και οικολόγος στην Ελλάδα.

3) Πρόσφατα δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα, που αποτελεί αυτή τη στιγμή προτεραιότητα για τη χώρα. Καμία αντίρρηση, ωστόσο δεν συμφωνείτε πως η εφαρμογή του θα πρέπει να εναρμονίζεται και με άλλες εθνικές πολιτικές; Με τους στόχους για τη διατήρησης της βιοποικιλότητας; Με την στρατηγική για τον τουρισμό, με τις πολιτικές βιωσιμότητας του νησιωτικού και του ορεινού χώρου; Δυστυχώς τέτοιες προβλέψεις λείπουν τελείως από το ΕΣΕΚ, κάποιες από αυτές λείπουν εντελώς από τη χώρα. Και για να μιλήσουμε ειδικότερα για το αντικείμενο που μας ενδιαφέρει: δε νομιμοποιείται κανείς στο όνομα της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής να κάνει υποχωρήσεις στην προστασία της βιοποικιλότητας – δεν υπάρχει κανένα τέτοιο περιθώριο. Σας παραπέμπω στην πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος για την κατάσταση του περιβάλλοντος στην Ευρώπη, όπου αναφέρεται με σαφήνεια και ένταση ότι «ο αντίκτυπος του ανησυχητικού ρυθμού απώλειας βιοποικιλότητας στην Ευρώπη είναι τόσο καταστροφικός όσο η κλιματική αλλαγή». Και στην Ελλάδα κάνουμε ακριβώς το αντίθετο με τη χωροθέτηση των αιολικών: θέτουμε σε μείζονα και διαρκή κίνδυνο το φυσικό κεφάλαιο για να πάρουμε ένα αναντίστοιχο κέρδος σε ενέργεια από ΑΠΕ. Και θα σας φέρω συγκεκριμένα παραδείγματα:

Άγραφα: δύο αιολικοί σταθμοί χωροθετούνται σε απόσταση αναπνοής από θέση θερινής συγκέντρωσης (κούρνια) δεκάδων Όρνιων – 50 πουλιά καταγράφηκαν από τον μελετητή του έργου το καλοκαίρι του 2019 (όταν ο πληθυσμός του Όρνιου στην ηπειρωτική Ελλάδα υπολογίζεται σε 150-200 πουλιά). Τι σημαίνει αυτό πρακτικά; Ότι για 80 MW αιολικών, το 1 % του τελικού στόχου για το 2030, θέτουμε σε άμεσο κίνδυνο τουλάχιστον το 20% του Κρισίμως Κινδυνεύοντα ηπειρωτικού πληθυσμού του Όρνιου. Να σημειώσουμε εδώ πως οι Γύπες και ειδικά τα Όρνια αποτελούν τα πλέον

ευάλωτα πουλιά για πρόσκρουση σε α/γ, βάσει δεκάδων εργασιών που έχουν δημοσιευτεί με δεδομένα κυρίως από την Ισπανία.

Σκύρος: για 333 MW, το 5% του τελικού στόχου για το 2030, τίθεται σε κίνδυνο η μεγαλύτερη ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ αποικία Μαυροπετρίτη (περίπου 3,5 % του παγκόσμιου πληθυσμού), ενός γερακιού για το οποίο η χώρα μας έχει τεράστια ευθύνη για τη διατήρησή του, καθώς εδώ αναπαράγεται πάνω από το 80% του παγκόσμιου πληθυσμού.

Έβρος: Στην περιοχή περιφερειακά του Εθνικού Πάρκου Δαδιάς έχουν εγκατασταθεί ήδη πολλές ανεμογεννήτριες και σχεδιάζεται και η προσθήκη κι άλλων, που η συνολική ισχύς τους μπορεί να ξεπεράσει και τα 500 MW, ένας αριθμός που αντιστοιχεί στο 7% του συνολικού στόχου για το 2030. Μόνο που όλοι αυτοί αιολικοί σταθμοί βρίσκονται εντός του ζωτικού χώρου του **μοναδικού**, δηλαδή του **100 %** του Εθνικού και Βαλκανικού πληθυσμού, του Κινδυνεύοντος Μαυρόγυπα. Σε σχετικές δημοσιευμένες εργασίες ο Δρ. Δημήτρης Βασιλάκης, που έχει δουλέψει πολλά χρόνια με τον Μαυρόγυπα, και οι συνεργάτες του υπολόγισαν πως, αν υλοποιηθεί στο σύνολό του ο σχεδιασμός, οι προσκρούσεις των Μαυρόγυπων στις α/γ (δηλ. η θνησιμότητα) θα υπερβαίνει σαφώς τον ρυθμό γεννήσεων – και θα οδηγηθούμε με ακρίβεια στην εξαφάνιση.

Μάνη: για περίπου 100 MW (με 8 α/γ ήδη εγκατεστημένες) – πάλι λιγότερο από 2 % του τελικού στόχου για το 2030 - τίθεται σε κίνδυνο η διέλευση περισσότερων από 5.000 αρπακτικών πουλιών πάνω από αυτή τη στενή λωρίδα γης, μία από τις 3 χαρακτηρισμένες μεταναστευτικές στενωπούς της επικράτειας. Και μιας και μιλάμε για τη Μάνη, εδώ δεν υπάρχει χρονική δυνατότητα να θίξουμε σχεδόν καθόλου το σοβαρότατο θέμα συμβατότητας των κατασκευών των 120+ και μέτρων (φανταστείτε ένα κτίριο με 26 ορόφους!) με το αυστηρό φυσικό, πολιτιστικό και οικιστικό τοπίο της Μάνης. Από τη στιγμή που έχει εγκριθεί αυτή η πρωτοφανής αλλοίωση σε ένα από τα εμβληματικότερα τοπία της Ελλάδας, δε θα πρέπει να μας κάνει εντύπωση αν αδειοδοτηθούν ανεμογεννήτριες που θα πλαισιώνουν τα Μετέωρα, τους Δελφούς, τη Δωδώνη, την καλντέρα της Σαντορίνης, την Επίδαυρο, την Ακρόπολη.

4) Υπάρχουν, πλέον, αποφάσεις της Διοίκησης και – δυστυχώς - και του ΣτΕ που δεν κρατούν ούτε τα προσχήματα νομιμότητας σε σχέση με το καθεστώς των περιοχών NATURA και την τήρηση της Οδηγίας 92/43. Θα σας πω ένα παράδειγμα και θα καταλάβετε τι εννοώ: ο σκοπός και το πνεύμα της Οδηγίας είναι η προληπτική προστασία των περιοχών NATURA, δηλαδή όλα τα έργα είτε εντός του Δικτύου, είτε πλησίον τους αξιολογούνται στη βάση του να μην επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στα προστατευτέα αντικείμενα και κατά συνέπεια στην ακεραιότητα των περιοχών NATURA. Ως εκ τούτου, και σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου δεν επιτρέπεται η εξέταση «αντισταθμιστικών μέτρων», καθώς κάτι τέτοιο προϋποθέτει την ύπαρξη σοβαρών επιπτώσεων. Η Οδηγία αναφέρει ρητά πως αντισταθμιστικά μέτρα λαμβάνονται όταν συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος για την πραγματοποίηση ενός έργου, ελλείψει εναλλακτικών λύσεων και κατόπιν ενημέρωσης της Επιτροπής σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα. Ωστόσο, στην περίπτωση του αιολικού σταθμού “Προφήτης Ηλίας” του Νομού Έβρου, η Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) περιλαμβάνει ολόκληρο κεφάλαιο με τίτλο «Πρόσθετοι περιβαλλοντικοί όροι, μέτρα και περιορισμοί για δραστηριότητες εντός περιοχών του δικτύου Natura2000 – Πρόγραμμα παρακολούθησης και εκθέσεις – Αντισταθμιστικά μέτρα», τα οποία μέτρα είναι η τοποθέτηση ραντάρ - συστήματος απόκρουσης προσκρούσεων (DTBird). Η ΑΕΠΟ καταγγέλθηκε στο ΣτΕ από το WWF, ωστόσο το δικαστήριο αποφάνθηκε πως η ΑΕΠΟ είναι νόμιμη διότι προβλέπει την λήψη αντισταθμιστικών μέτρων! Καταλαβαίνουμε, επομένως, πως η πάση θυσία προώθηση των έργων αιολικής ενέργειας έχει οδηγήσει πλέον σε επικίνδυνες νομικές οδούς – και σας διαβεβαιώ ότι, από την εξέταση και άλλων σχετικών αποφάσεων του ΣτΕ που έχει γίνει από τον Τομέα Πολιτικής της οργάνωσής μας, δεν μιλάμε για εξαίρεση αλλά για παγιωμένη κατάσταση.

Σε αυτό το σημείο και φτάνοντας στο κλείσιμο, θέλουμε να τονίσουμε και μία πρόσθετη επίπτωση από τον εν ισχύ σχεδιασμό για την ανάπτυξη

αιολικών σταθμών, η οποία δεν πολυφαίνεται εκ πρώτης όψεως, αλλά είναι εξίσου σοβαρή, σε πολλές περιπτώσεις ίσως και η σοβαρότερη βλάβη. Κι αυτή είναι η διάνοιξη δρόμων για την εγκατάσταση αιολικών σταθμών σε μέχρι σήμερα υψηλής φυσικότητας και αδιατάρακτες περιοχές, οι οποίες καθίστανται πλέον εύκολα προσβάσιμες στον καθένα: οι κάποτε ασφαλείς και απαραίτητες κρυψώνες και καταφύγια της άγριας ζωής στις οποίες έφταναν μόνο αποφασισμένοι πεζοπόροι και ορειβάτες, προκαλώντας την ελάχιστη όχληση, γίνονται πλέον «μπάτε σκύλοι αλέστε». Η άγρια ζωή έχει απόλυτη ανάγκη να διαθέτει χώρους πολύ χαμηλής όχλησης, για αυτό και η σημασία των καλούμενων 'roadless areas' (περιοχές χωρίς δρόμους) στη διατήρηση κρίσιμων θύλακων βιοποικιλότητας έχει πλέον αναγνωριστεί σε παγκόσμια κλίμακα.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, αυτό που θέλουμε να τονίσουμε είναι ότι η μαζική και ασύντακτη εγκατάσταση γιγάντιων ανεμογεννητριών και διάνοιξη χιλιάδων χιλιομέτρων νέων δρόμων στα βουνά, τα αραιοκατοικημένα νησιά και τις ακατοίκητες νησίδες, όχι απλά δεν είναι αρμόζουσα αλλά είναι καταστρεπτική, άμεσα ή έμμεσα, για την ορνιθοπανίδα και τη βιοποικιλότητα της Ελλάδας, μάλιστα είναι μη αναστρέψιμα καταστρεπτική. Και φυσικά εδώ αναφέρω διακριτά τις ακατοίκητες νησίδες γιατί πιθανώς θα είδατε την πρόσφατη καμπάνια της Ορνιθολογικής για τη διάσωση των 14 νησίδων του Νοτίου Αιγαίου από την εγκατάσταση συνολικά 104 α/γ, μια καμπάνια που συνυπογράφουν σχεδόν όλες οι μεγάλες περιβαλλοντικές οργανώσεις και σχετικοί επιστημονικοί φορείς. Για εμάς η μόνη βιώσιμη λύση είναι το νέο χωροταξικό σχέδιο για τις ΑΠΕ, που επιβάλλεται να συνταχθεί άμεσα, τώρα που είναι εμφανείς και στον πλέον αδαή οι στρεβλώσεις που έχουν ήδη λάβει χώρα εξαιτίας του ισχύοντος χωροταξικού, να προβλέπει τον a priori αποκλεισμό των βιομηχανικών έργων ΑΠΕ από τις περιοχές του δικτύου NATURA και τις Σημαντικές για τα Πουλιά Περιοχές, κάτι που ήδη συμβαίνει σε άλλες χώρες και διοικητικές διαιρέσεις της ΕΕ, όπως η Βουλγαρία, η Ιρλανδία, η Σκωτία – μάλιστα ορνιθολόγοι από αυτές τις χώρες είχαν έρθει πριν περίπου 2 χρόνια και μας παρουσίασαν διά ζώσης την εμπειρία τους, σε ειδική εκδήλωση που είχε διοργανώσει η Ορνιθολογική μαζί με το ΥΠΕΝ. Μία τέτοια συνθήκη θα οδηγήσει τη χωροθέτησή των έργων αυτών σε ήδη τροποποιημένη γη (κάτι

που είναι προς το συμφέρον των επενδυτών λόγω της μείωσης του κόστους μεταφοράς ρεύματος) και στροφή σε εφαρμογές με μεγαλύτερη συμβατότητα με το τοπίο και το ανάγλυφο της Ελλάδας. Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να πληρώσει η ελληνική Φύση το μάρμαρο για τα λάθη και τις παραλείψεις των επενδυτών και της Διοίκησης.

Για την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία,

Αποστόλης Καλτσής